

נר למאה, אלא כיון שהרוב ישראל הדליק הנכרי גם עבורם, וזה אוסר את השימוש אפילו במקום של נר לאחד נר למאה.

ומשנינן: **התם נמוי, כי מדלקי הנכרי** — קכב-ב אדעתא דרובא מדלקי.

ונמצא שהדליק הנכרי לצורך ישראל.

ובמחצה על מחצה הדבר ספק לצורך מי הדליק⁽⁵²⁾.

אבל נכרי שהיה יחד עם ישראל, והדליק הנכרי לצרכו, הרי עיקר הדלקתו היא לעצמו, ועל אף שידע שיש כאן ישראל וידע כי גם הוא יהנה מהאור. שעל כגון זה אמרינן "נר לאחד נר למאה", כיון שאינו מרבה בהדלקתו לצורך ישראל.

שמואל איקלע לבי אבין תורן [שם מקום].

אתא ההוא נכרי, אדליק שרגא.

אהדרינהו סובב **שמואל לאפיה** את פניו

אם רוב נכרים בעיר — **מותר לרהוין בה** מיד עם צאת השבת.

אם רוב ישראל בעיר — **ימתין** במוצאי שבת בכדי שיהמו חמין?

ולמה לא נתיר משום חימום לאחד חימום למאה, ונתיר אפילו ברוב ישראל מחמת שמחממים גם למיעוט הנכרים?

ומשנינן: **התם, כי מחממי את המרחץ** — **אדעתא דרובא מחממי**, ונמצא שמחממים רק לצורך ישראל.

תא שמע: נר הדלוק במסוכה של בני אדם.

אם רוב נכרים שם — **מותר לישראל** להשתמש לאורה⁽⁵¹⁾.

ואם רוב ישראל שם — **אסור**.

מחצה על מחצה — **אסור**.

ומוכח שלא אומרים את ההיתר של נר לאחד

[רעו, ב ד"ה אם] **שהתוספות** פירשו שאביי סובר כך ביחס לרבן גמליאל ורבא חולק, והרי הלכה כרבא ומוכח שאין ההלכה כסברת המאירי?

וכתב, שאפשר **שהתוספות** סוברים שרבא חולק דוקא כשהנכרי משתמש בעצמו בנר ובכבש, ואז אפילו אם הישראל הוא שר וחשוב, עיקר עשייתו של הנכרי היא לעצמו. אבל כשעושה לאחרים, מודה רבא שאדם חשוב קובע את מטרת העושה יותר מרוב האנשים.

52. רש"י. ולהלן קנא א פירש רש"י שאסור משום שעושה לצורך שניהם. אבל בספק לצורך מי עשה, מותר. **והשו"ע** [שכה, ט, טז] פסק שבכל ספק אם נעשה מלאכה לצורך ישראל

שרבא מודה שלא בפניו מותר.

אולם **השו"ע** [שם] פסק כרבא ולא חילק בין בפניו ושלא בפניו, והיינו, שאם מכירו אסור אפילו עשה שלא בפניו. **והמגן אברהם** [שם, כח] כתב, שאם הנכרי יודע שהישראל צריך למלאכה זו, אסור אפילו שלא בפניו, ואפילו לאביי. ותמה **הביאור הלכה**, שבכבש ומרחץ מבואר בסוגיא שנחשב שלא בפניו אף שידע שצריכים למלאכתו? והכריע הלכה שאם מכירו אסור בכל אופן.

51. כתב **המאירי**, שדין רוב נכרים הוא דוקא כשהמסוכים שוים בחשיבותם. אבל אם יש שם אדם חשוב ונכבד שנראה שעיקר המעשה עבורו, הוא נחשב יותר מהרוב. והקשה **הביאור הלכה**

מהאור.

— אדעתא דנפשיה הוא דאדליק(53).

ביון דחזא שמואל דאיייתי שהביא הנכרי
שטר וקא קרי בו, אמר שמואל: אותו נכרי

אהדרינחו איהו לאפיה לגבי שרגא. החזיר
אז שמואל את פניו כלפי אור הנר.

הדרן עלך כל כתבי

אברהם [שם] שמדובר שאין אנו יודעים לצורך
מי הדליק. אבל אם ידוע שעשה "אף" לצורך
ישראל [אפילו מועטים] אסור. והביאור הלכה
הביא שיש מקילים בזה [וכך נהגו להביא גוי
שידליק נר ויהנה הנכרי קצת, ובודאי שעושה גם
לצורך ישראל], ומי שסומך להקל אין למחות
בדו.

אסור, וכפירוש רש"י כאן. וכתב הביאור הלכה
[רעו, ב ד"ה מחצה] שאם יש שני ספיקות מותר.

53. השו"ע [רעו ב] פסק שאם יש הוכחה
שהנכרי עושה לצורך עצמו, כגון שהוא משתמש
בנר מיד, מותר, וכמעשה דשמואל. וכתב המגן

פרק כל הכלים

מתניתין:

בגמרא.⁽²⁾

א. כל הכלים שיש להם דלתות בצידן, כגון ארונות, הרי הם ניטלין, מותר לטלטל אותם בשבת, וגם דלתותיהן ניטלין עמהן. אף על פי שנתפרקו הדלתות מן הכלים, בשבת.

שהרי אינן דומין דלתות הכלים שהתפרקו, לדלתות הבית שהתפרקו, שאותן אסור לטלטל כשנתפרקו.

לפי שדלתות הבית אינן "מן המוכן" לטלטול, כי אין להם תורת כלי, לא לפני שהתפרקו מהבית, ולא לאחר שהתפרקו ממנו.⁽¹⁾

ולכן, כשנתפרקו אסור לטלטלן. מה שאין כן דלתות הכלים, שהן היו מוכנות לטלטול בכניסת השבת "אגב אביהן", וכפי שיתבאר

ב. נוטל אדם בשבת:

קורנס, פטיש, — כדי לפצע לפצח בו את האגוזין.

קרדום — לחתוך בו בשבת את הדיבלה [קבוצת תאנים מיובשות, שמדביקין אותן ביחד].

מגירה, כעין משור, שחותך היטב דברים עבים — לגור לחתוך בה את הגבינה.

מגריפה — לגרוף בה את הגרוגרות. התאנים היבשות מן החביות.

ואת הרחת ואת המלגז המיועד להפוך בו את הקש — לתת עליו אוכל, ולהאכיל באמצעותו את האוכל לילד קטן.

2. ויש לעיין בכלי שהתפרק, כמו כפתור שהתנתק מבגד או זכוכית של משקפים שיצאה ממקום מושבה, שהחלק שהתפרק כשלעצמו אינו שבור אלא הוא חלק מכלי, וראוי להחזירו כמות שהוא, אם מותר לטלטלו.

ואפשר שיש לחלק בין דלתות שהתפרקו, שאין צריך אלא להחזיר את הדלתות, למקום

1. ברמב"ם פכ"ה ה"ו כתב: דלתות הבית אף על פי שהן כלים, לא הוכנו לטלטל. לפיכך אם נתפרקו אפילו בשבת אין מטלטלין אותם. ובמג"א באר את דבריו. ועיין בביאור הלכה סי' ש"ח סעיף ט' שכתב כי יש הבדל להלכה בין רש"י לרמב"ם בכיסוי של בור בקרקע, שתורת כלי עליו, האם מותר לטלטלו.

”מוכנין” על גבי אביהן בכניסת השבת, והיה מקום לאוסרם בטלטול!

ואם כן, היתה המשנה צריכה לכתוב ”אף על פי שנתפרקו בחול”⁽³⁾?

ומשנינן: אמר אביי: הכי קאמר: כל הכלים ניטלין בשבת ודלתותיהן ניטלין עמהן — אף על פי שנתפרקו בחול ניטלין הן בשבת. [ולא מיבעיא כשהם מחוברין שמותר לטלטל אותם].

והחידוש של המשנה הוא רק שאפילו אם הדלתות נתפרקו מותר לטלטל אותם.

תנו רבנן: דלתות של שידה ושל תיבה ושל מגדל [שאינם מחוברים לקרקע], נוטלין מפרקים אותן מחיבורם בשבת.

אבל לא מחזירין אותן למקום חיבורם!

ודלתות של לול של תרנגולים — לא נוטלין אותן ממקום חיבורם, ולא מחזירין אותן למקומם.

והוינן בה: בשלמא דלתות של לול של תרנגולים המחובר בקרקע, שפיר אסור ליטול ולהחזיר. משום שקסבר האי תנא דברייתא, שביון דדלתות הלול מחברי בארעא, בקרקע, הרי יש בנין בקרקע, ולכן אסור להחזיר את הדלתות.

את הכוש ואת הכרכר, כלי טויה ואריגה דקים — לתחוב בו לתחוב אותם בתוך פירות רכים ולאכול אותם.

מחט קטן של יד, המיועד לתפירת בגדים — ליטול בו את הקרין שנתחב בשרו.

ומחט גדול של פקאים, שתופרים בו שקים — כדי לפתוח בו את הדלת.

גמרא:

פשנינו במשנה: כל הכלים ניטלין, ואף על פי שנתפרקו בשבת, מותרין דלתותיהן בטלטול.

קא סלקא דעתין דהכי קאמר תנא דמתניתין: אף על פי שנתפרקו הדלתות מהכלים ביום השבת עצמו הרי הם מותרים בטלטול. ולא מיבעיא, וכל שכן, אם נתפרקו הדלתות ביום חול, לפני השבת, שפשוט כי מותר לטלטלן.

והוינן בה: והא אדרבה! דוקא אם התפרקו בשבת יש לנו להתיר לטלטלן היות שבכניסת השבת הן היו מוכנין על גבי אביהן, שהיו אז חלק מהכלי וראויין לטלטול.

אבל אם נשברו בחול, הרי אין הם

יותר מאשר נשברו בשבת. ותירצו, דהכא הדלתות שנתפרקו נחשבות ככלי דעומדות הם לחזור למצבם הקודם ולהתחבר לכלים שהיו מחוברות אליהם קודם. אבל בשברי כלי חרס אין הם נחשבים ככלים אלא מחמת שראויים הם למלאכה אחרת, ולכן

שצריך תקון של מלאכה בהחזרה, ואולי בכהאי גונא לא הותר לטלטלו. תהלה לדוד

3. בתוספות הקשו, מאי שנא משברי כלי חרס שמותר יותר לטלטלם כשנשברו בערב שבת

ועוד, כיון דאין נוטלין אותן לכתחילה — מאי האי דקתני "אבל לא מחזירין". והרי אם אין נוטלין אותן כיצד מדברת הברייתא על החזרתן?

ומשנינן: אלא, אמר רבא: לעולם קסבר התנא כי אין בנין בכלים ואין סתירה בכלים.

ומאי דקתני "אבל לא מחזירין", היינו טעמא: גזירה שמא יתקע את הדלתות בחזקה. ואפילו שאינו אסור אז מטעם בונה, מכל מקום אסור מטעם תיקון התיבה והשידה. והאיסור הוא מטעם "מכה בפטיש".⁽⁴⁾

שנינו במשנה: נוטל אדם קורנם.

אמר רב יהודה: רק קורנם המיועד לשימוש של היתר, בפיצוח אגוזים — מותר ליטלו כדי לפצח בו את האגוזין.⁽⁵⁾

אבל קורנס של נפחין שעיקרו עומד למלאכת איסור — לא מטלטלין אותו.

כי קסבר תנא דמתניתין: דבר שמלאכתו לאיסור — אפילו לצורך גופו, ואפילו לצורך תשמיש של היתר, אסור לטלטלו. וכל שכן כשאינו צריך את הכלי לשימוש אלא שרצונו לפנות את מקום הכלי, שאסור לטלטלו.

וכמו כן יש סתירה בקרקע, ולכן אסור ליטול את הדלתות מחיבורם לקרקע.

אלא, דלתות של שידה ושל תיבה ושל מגדל, מדוע יהיה מותר להסירן ממקום חיבורן?

מאי קסבר התנא בברייתא שהתיר ליטול את דלתות אך אסר להחזירם?

אי קסבר יש איסור בנין בכלים. והחזרת הדלתות חשובה בניה, ולכן היא אסורה.

אם כן, יש גם איסור סתירה בכלים, ואמאי מותר ליטלן? והלא יש בכך איסור סותר.

ואי קסבר אין סתירה בכלים, ולכן מותר ליטלן. אם כן, גם אין בנין בכלים, ומותר להחזירן?

ומשנינן: אמר אביי: לעולם קסבר תנא דברייתא כי יש בנין בכלים ויש סתירה בכלים. ומה שכתוב בברייתא "נוטלין" אין פירושו שמותר ליטול את דלתות הכלים. אלא "ודלתות שניטלו" קאמר. שאם ניטלו דלתות הכלים באיסור או מאליהן או על ידי נכרי — אסור להחזירן.

אמר ליה רבא: שתי תשובות יש לי להשיבך בדבר זה שאמרת!

חדא, ד"נוטלין קתני" בברייתא, ומשמע שמותר ליטול לכתחילה, ואין הברייתא מדברת על דלתות שניטלו בדיעבד.

צריך אומן להחזירו, אבל כשצריך אומן להחזירו או כשעושה כלי מתחילתו חייב הוא מטעם בונה.

5. והא דפרטה המשנה ולא כתבה בפירוש שדבר שמלאכתו להיתר מותר לטלטלו. יש לומר דאתי

כשנשברו בשבת אסורים הם יותר, דשברי הכלים נחשבים כנוול וכדבר חדש כאשר הם נשברו בשבת.

4. ובר"ן כתב דחיובו מטעם בונה. דכי אמרינן אין בנין בכלים הני מילי בכלי שנתפרק ואין

אמר ליה רבה לרב יהודה: אלא מעתה, שהעמדת את המשנה דוקא בכלי שמלאכתו להיתר. אם כן, סיפא דמתניתין, דקתני בה "ואת הרחת ואת המלגז לתת עליו לקטן".

וכי רחת ומלגז, המיועדים להפיכת הקש בגורן — מי מייחדי ליה, האם מייעדים אותם להאכיל בהם ילד קטן?!

אלא, בודאי המשנה מדברת על כלים שמלאכתן לאיסור.

אלא, אמר רבה: משנתינו מתירה לטלטל אפילו קורננס של נפחין, בכדי לפצע בו האגוזין.

קכג-א קסבר תנא דמשנתינו דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו מותר.

איתיביה אבוי לרבה: שנינו בתוספתא, מדוכה שדכין בה שום [והוי כלי שמלאכתו לאיסורו שהדך שום עובר על איסור טחינה]. אם יש בה שום, מטלטלין אותה את המדוכה אגב השום. (1) ואם לאו, אין מטלטלין אותה אפילו לישב עליה, דהוי כלי שמלאכתו לאיסור. וחזינן שכלי שמלאכתו לאיסור, אסור לטלטלו לצורך גופו.

אמר ליה רבה: הא מני האי ברייתא, רבי נחמיה היא, דאמר אין כלי ואפילו שמלאכתו להיתר ניטל אלא לצורך תשמישו המיוחד לו. (2) ולכן אסרה לטלטל את המדוכה אפילו לצורך גופו.

איתיביה: שנינו במשנה בביצה, בית שמאי אומרים אין נוטלין את העלי — [כלי שמיועד לכתישת דברים שאסור לכותשם ביום טוב] אפילו לקצב עליו בשר. ובית הלל מתירין מטעם שמחת יו"ט.

ושנינו בברייתא ושזין בית שמאי ובית הלל, שאם קצב עליו בשר שאסור לטלטלו אפילו לצורך גופו כיון שאין בזה צורך שמחת יו"ט. וחזינן שכלי שמלאכתו לאיסור, אסור לטלטלו לצורך גופו.

ומבארין: סבר רבה לשנויי ליה לאבוי, שהברייתא סבירא ליה כרבי נחמיה שאין כלי ניטל אלא צורך תשמישו המיוחד, ולכן אסור לטלטל את העלי. כיון דשמעה רבה להא דאמר רב חיינא בר שלמיא משמיה דרב: הכל ואפילו רבנן החולקים על רבי נחמיה מודין בסיכי זירי ומזורי — כלי צבעים. [ויש אומרים כלי אריגה]. דכיון

שמטלטל עם התבשיל, אבל על ידי ככר ותינוק אין היא מותרת. ובשו"ע בסי' ש"ח סעיף ד' הכריע כדעה הראשונה, ובמ"ב דעתו נוטה כדעה השניה.

2. ור"ת פירש לעיל בדף לו א דלא התיר רבי נחמיה אלא תשמיש הרגיל לעשות בו בחול, אפילו כשאינו תשמישו המיוחד. ואפילו בכלי שמלאכתו לאיסור שרי לעשות דבר שרגילים לעשות בו בחול.

משנתינו להשמיע דרך לצורך תשמישן המיוחד מותר לטלטל ולא לדבר אחר וכדעת ר' נחמיה. שפת אמת

1. יש מפרשים דהוא הדין על ידי ככר ותינוק שרי. דכל דבר שיש עליו תורת כלי מיטלטל הוא על ידי ככר ותינוק. ומה שאמרו בגמרא לא אמרו כיכר או תינוק אלא למת בלבד, הני מילי היכא דליכא תורת כלי.

ויש מפרשים כי רק שום וכיוצא בו התירו, דכיון שהם מיוחדים למדוכה הרי זה כקדירה